temma wäggi ei wöi olla. Sellepärraſt olli karta et Jummala ſönna tundminne wöis kaddu da; agga uſklikud teadſid ſes häddas head nõun. Naad aſſutaſid iſſekeskis ſeltſiſi, kus noremad ja wannemad inimeſſed kätte wõtſid, Pühhaſt Kirjaſt peatükkid ehk terved ſuremad ramatud, olgu ewangeliumid, epiſtlid ehk prohwetite kirjad, pähhä õppida. Ja kui naad ſiis kokku tullid Jummalat teuima, ennamiſte kõrbedes ja kobaſtes, ja piddi Jummala ſõnna loetama, agga ei olnud ramatut: ſiis need, kes ollid õppinud, luggeſid peaſt; aſtuſid teine teiſe järrel ette ſeddamõda, kuida naad järristikku ollid Pühha Kirja ramatud õppimiſſeks jautanud. Üks nende õppetaja ütleb, et ta tunnud tallupoja, kellel Jobi ramat ſelgeſte peas olnud, ja weel palju inimeſſi, kes kõige Ue Teſtamendi wõinud peaſt luggeda. Wata, ſedda warranduſt, mis neil nõnda süddames olli, ei wõinud kegi ärrariſuda. Agga ſelle läbbi ſe ſündis ka, et tallupojad ja kangrud, kes mailma tarkuſt kül ei tunnud, ommeti tarkade tarkuſt tühjaks teggid. Kui üks kattoligi preeſter nende jure ſadeti, neid „rummalusſeſt" ärrapõõrma, ſiis ta tulli pea taggaſi ja ütles, et ſeal ürikeſſe ajaga ennam Jummala ſõnna kuulda ſanud, kui kõik omma ellu aega

enne ſedda. Jah, ſe olli ſaggedaſte nähha, et lapſedki wäggewaſte Jſſanda ſõnna tunniſtaſid. Pühha Kirja ſõnnad, mis naad ollid õppinud, ollid ſelle rahwa käes kui ſõariiſtad, miſka wõitu ſaid.

Se olli waeſte „Waldlaſte" wõimus ja wäggi: rõnnuga kannataſid wallu, agga ei jätnud Jummala tõe põnna mahha. Nende hulgad wähhenesid kül wägga, ſeſt et waenlaſſed neid tulle ja mõgaga taggakinſaſid; agga üsna nende uſſu-ſelts ei lõppenud ärra, waid mõnni tuhhat jäi ülle, kelle ſuggu praegu weel Prantſuſſe maal ellab. Ja weel ennam tulleb tähhele panna: et Jummala tõe õppetus, mis ſeal peale hakkas, ei ſanud lämmatatud; õndſa Lutterusſe läbbi ſai ſe pärraſt ueſte eddaſi ſadetud mitme põlwe rahwa ja ka meie õnnistuſſeks.

Armas luggija! enne kui eddaſi loed, panne ommeti ſilmapilguks ramatukeſſe käeſt ärra ja mõtle, mis luggeſid. Endiſe aja pimmeduſſeſt rägiti, agga ka ſeſt, kuida walgus hakkas paiſtma ja leidis põhru, kellel olli rõnnuks, ja waenlaſſi, kedda ta pahhandas. Eks ſiis ſe ſüddames tõuſe ſe mõtte: meie aegus paiſtab walgus ſelgeſte ja keelmata, — kas nüüd pimmedus on lõppenud, kas temma wastu ſõddib? — kas nüüd Jum-

Eesti-ma rahwa Kalender 1865 , lk. 29